

На основу члана 69. Закона о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр.135/04, 36/09, 36/09 – др. закон, 72/09 – др. закон, 43/11 – одлука УС, 14/16, 76/18, 95/18 – др.закон и 94/24 – др. закон), члана 28. и 29. Закона о заштити земљишта („Службени гласник РС“, бр.112/15), члана 1. Уредбе о систематском праћењу стања и квалитета земљишта („Службени гласник РС“, бр.88/20), члана 7. став 1. Одлуке о буџетском фонду за заштиту животне средине Града Ниша („Службени лист Града Ниша“, бр.76/09 и 104/18), члана 2. став 2. тачка 23. и члана 72. Пословника о раду Градског већа Града Ниша („Службени лист Града Ниша“, бр.1/13, 95/16, 98/16, 124/16, 144/16, 117/20 и 3/25) и Програма коришћења средстава буџетског фонда за заштиту животне средине Града Ниша за 2025. годину („Службени лист Града Ниша“, бр. 25/2025),

Градско веће Града Ниша на седници одржаној дана 01.04.2025. године, доноси

ПРОГРАМ МОНИТОРИНГА ЗЕМЉИШТА НА НИВОУ ЛОКАЛНЕ МРЕЖЕ ГРАДА НИША ЗА 2025. ГОДИНУ

I - ОСНОВЕ ПРОГРАМА

Загађеност земљишта директно и индиректно утиче на загађење површинских и подземних вода, ваздуха, пољопривредних производа, као и на целовит квалитет животне средине и здравље становништва.

До загађења земљишта долази уношењем загађујућих материја у/на земљиште из локализованих извора, преко атмосферских и подземних вода, активношћу људи или природним процесима. Дуготрајно уношење загађујућих материја у земљиште, може довести до трајне контаминације и земљишта и подземних вода, а човек обављајући своје уобичајене активности долази у директни контакт са загађеним земљиштем.

Најчешћи потенцијални извори загађења земљишта су: загађења из ваздуха/атмосфере, отпадних вода, привреде, домаћинства, пољопривреде, индустријских и термоенергетских постројења, са неуређених депонија, услед елементарних непогода и др.

Заштита земљишног простора и његовог одрживог коришћења, остварује се мерама систематског праћења квалитета земљишта, праћењем индикатора за оцену ризика од деградације земљишта, као и спровођењем ремедијационих програма за отклањање последица контаминације и деградације земљишног простора, било да се они дешавају природно или да су узроковани људским активностима.

Јединица локалне самоуправе, у оквиру своје надлежности утврђене законом, обезбеђује континуирану контролу и праћење стања животне средине (мониторинг), у складу са законском регулативом.

Програм мониторинга земљишта на нивоу локалне мреже, на територији Града Ниша утврђује активности испитивања загађености земљишта, оцену степена и карактеристике загађења, односно индикаторе загађења, могуће штетне ефекте по животну средину, здравље људи, као и рокове, начин достављања података и извештавање.

II - ЦИЉ ИСПИТИВАЊА

Програм мониторинга земљишта на нивоу локалне мреже на територији Града Ниша, омогућава остваривање следећих циљева: процену загађености земљишта у зони заштите водоизворишта, у зони утицаја прометних саобраћајница, неуређених јавних површина и нехигијенских насеља, у зони индустријских објеката и термоенергетских постројења, земљишта са јавних површина, брзо испитивање земљишта у случају удеса, обраду информација и допуну постојеће базе података о степену и карактеристикама загађења, праћење стања загађености са евалуацијом вишегодишњих трендова, процену могућих, штетних ефеката по животну средину и здравље становништва, информисање јавности и Агенције за заштиту животне средине, као и предлоге за предузимање превентивних мера у свим аспектима значајним за заштиту земљишта од загађивања.

III – ОБИМ И МЕТОДЕ ИСПИТИВАЊА

Обим испитивања, начин узорковања и тумачење резултата, обавља се у складу са одредбама Уредбе о систематском праћењу стања и квалитета земљишта („Службени гласник РС“, бр. 88/20), а узорковање стандардизованом методом узорковања, по Методологији за систематско праћење квалитета и стања земљишта и критеријума за одређивање броја и распореда мерних места (саставни део Уредбе о систематском праћењу стања и квалитета земљишта).

Програм мониторинга земљишта на нивоу локалне мреже на територији Града Ниша, обухвата анализу 20 узорака, у периоду март 2025. године и новембар 2025. године, (10 узорака у пролећном периоду 2025. године и 10 узорака у јесењем периоду 2025. године) узорковањем површинског слоја са дубине од 10cm до 50cm, као и композитним узорковањем. Временски период узорковања и испитивања земљишта биће дефинисани Оперативним планом динамике реализације Програма.

При избору мерних места узима се у обзир присуство и распрострањеност доминантних притисака, који доводе до деградације земљишта претежно под утицајем човека (ерозија, загађење, сабијеност и нарушавање физичких својстава, губитак органског угљеника и биодиверзитета, салинизација, алкализација, ацидификација, клизишта и поплаве, прекривање земљишта и др.), а критеријуми за одређивање броја и распореда мерних места на нивоу локалне мреже су: тип земљишта, начин коришћења, рељеф, близина локалног извора загађења и врста загађења (индустријски комплекси, депоније, саобраћајнице и др.), као и присуство других ризика од загађења и деградације земљишта, положај паркова и површина за рекреацију, положај педагошких установа, близина изворишта водоснабдевања.

Уредбом о систематском праћењу стања и квалитета земљишта („Службени гласник РС“, бр. 88/20) дефинисана је листа метода и стандарда, који се користе за узорковање земљишта, анализа узорака, обрада података и оцењивање вредности концентрација у оквиру локалитета:

- зона заштите изворишта водоснабдевања;
- зона индустријских објеката и термоенергетских постројења;
- зона фреквентног саобраћаја;
- зона неуређених депонија и нехигијенских насеља;

- зона јавних површина и
- зона земљишта после елементарних непогода и хемијског удеса.

Лабораторијска анализа узорака земљишта, у складу са важећом законском регулативом, обухвата параметре за: оцену физичких својстава земљишта, дубину мерења и интервал узорковања, за оцену хемијских својстава земљишта, дубину мерења и интервал узорковања, за оцену микробиолошких својстава земљишта, дубину мерења и интервал узорковања.

Стручна акредитована институција, која поседује овлашћење за мониторинг земљишта, издато од стране Министарства заштите животне средине, а која врши испитивање земљишта, у обавези је да у извештају о испитивању земљишта наведе листу метода и стандарда које користи за узорковање земљишта, анализу узорака и обраду података.

IV – ИЗВЕШТАВАЊЕ О СПРОВОЂЕЊУ ПРОГРАМА

Извештај о мониторингу земљишта садржи: врсту локалитета, број, распоред и положај мерних места (приказаних UTM координатним системом –Тансверзални Меркаторов координатни систем-), листу анализираних параметара, коришћене методе и стандарде, граничне вредности дефинисаних параметара, резултате анализе узорака и обраде података, процену степена угрожености земљишта на основу анализираних параметара и индикатора, предлог мера и податке о овлашћеном правном лицу које врши мониторинг земљишта.

Извештаји се достављају у складу са динамиком реализације овог Програма, дефинисаним Оперативним планом динамике реализације, за пролећни и јесењи период 2025. године, у два примерка у писаној и у електронској форми. Уз извештаје је потребно достављати и скраћене форме извештаја (у електронском облику), на Обрасцима за приказивање података прописаних Правилником о садржини и форми извештаја о мониторингу земљишта. ("Службени гласник РС", број 126/21).

Коначни Извештај за пролећни и јесењи период 2025. године реализације Програма доставља се са Извештајем о пролећном и јесењем узорковању и испитивању и треба да садржи стручна тумачења резултата испитивања припремљених за потребе објављивања у годишњој публикацији о стању земљишта у Републици Србији.

Резултати анализе узорака земљишта приказују се у Извештајима табеларно, графички (мапирање свих подручја испитивања и мапирање подручја оптерећених загађујућим материјама) и текстуално, са закључком о стању на локацијама, предлогом мера за сваку локацију, где је регистровано прекорачење граничних и ремедијационих вредности, концентрација опасних и штетних материја или вредности које указују на значајну контаминацију земљишта, као и препоруком за израду ремедијационих програма, описом начина и метода узорковања, врсте параметара и динамике даљих испитивања.

Надлежни орган јединице локалне самоуправе, на прописан начин, доставља Извештај мониторинга на нивоу локалне мреже на територији Града Ниша, Министарству и Агенцији, најкасније до 31. марта текуће године за претходну годину, с обзиром

да је дужност јединице локалне самоуправе прикупљање и достављање података за потребе Националног информационог система заштите животне средине (НИСЗЖС), у складу са законским прописима.

V - АКТИВНОСТИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОГРАМА

Реализација Програма обухвата три фазе:

I фаза – Доношење Програма мониторинга земљишта на нивоу локалне мреже Града Ниша за 2025. годину, од стране Градског већа Града Ниша;

II фаза – Избор стручне акредитоване институције, која ће вршити мониторинг земљишта, спровођењем поступка јавне набавке на које се Закон о јавним набавкама не примењује и потписивање Уговора;

III фаза – Реализација Програма од стране изабране стручне акредитоване институције.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

На основу члана 2. Пословника о раду Градског већа Града Ниша („Службени лист Града Ниша“, бр.1/13, 95/16, 98/16, 124/16, 144/16, 117/20 и 3/25), Градско веће Града Ниша, доноси програме за сваку календарску годину, на предлог надлежне Градске управе за имовину, привреду и заштиту животне средине, који ће се финансирати из средстава Буџетског фонда за заштиту животне средине Града Ниша, опредељених Одлуком о буџету Града Ниша за 2025. годину („Службени лист Града Ниша“, бр. 144/2024), а у складу са Програмом коришћења средстава Буџетског фонда за заштиту животне средине Града Ниша за 2025. годину, („Службени лист Града Ниша“, бр. 25/2025).

Град, као јединица локалне самоуправе, један је од субјеката система заштите животне средине са обавезом чувања и унапређења животне средине.

Одредбама члана 69. и 70. Закона о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр.135/04, 36/09, 36/09 – др. закон, 72/09 – др. закон, 43/11 – одлука УС, 14/16, 76/18, 95/18 – др. закон и 94/24 – др. закон), утврђена је обавеза праћења стања и континуиране контроле животне средине, односно обавеза јединице локалне самоуправе да донесе програме и обезбеди финансијска средства за реализацију програма мониторинга.

Члан 28. Закона о заштити земљишта („Службени гласник РС“, бр.112/15) дефинише да јединица локалне самоуправе обезбеђује мониторинг земљишта и одржавање базе података о стању и квалитету земљишта, у складу са Програмом мониторинга земљишта.

Праћење квалитета земљишта у оквиру локалне мреже врши се у складу са Уредбом мониторинга земљишта на нивоу локалне мреже на територији Града Ниша,

којим се успоставља локална мрежа мерних места за праћење квалитета земљишта на територији града Ниша за 2025. годину, одређује број и распоред мерних места, као и обим, врста и учесталост мерења.

Средства за реализацију овог Програма у износу од 900.000,00 динара, предвиђена су Одлуком о буџету Града Ниша за 2025. годину („Службени лист Града Ниша“, бр. 144/2024), из средстава Буџетског фонда за заштиту животне средине Града Ниша, у Разделу 9 - Градска управа за имовину, привреду и заштиту животне средине, Глава 9.01- Градска управа за имовину, привреду и заштиту животне средине, Програм 6 - Заштита животне средине, Програмска активност 0401 - 0002 - Праћење квалитета елемената животне средине, Функција 560 - Заштита животне средине невалификована на другом месту, на позицији 310, од укупно намењене апропријације од 13.500.000,00 динара.

Циљ реализације овог Програма је прикупљање потребних информација и могућност превентивног деловања у циљу заштите здравља људи и заштите животне средине, као и могућност информисања јавности о резултатима мерења као и Агенције за заштиту животне средине.

Програм мониторинга земљишта на нивоу локалне мреже на територији Града Ниша за 2025. годину, доноси Градско веће Града Ниша, а финансирање Програма одобрава Градоначелник Града Ниша.

Програм објавити у „Службеном листу Града Ниша“.

Број: 477-1/2025-03
У Нишу, 01.04.2025. године

ГРАДСКО ВЕЋЕ ГРАДА НИША

Председник

Драгослав Павловић